

„GASTARBAJTERSKA ISELJENIČKA POEMA – OD STVARNOSTI DO ROMANTIZMA”

MEĐUNARODNA ZNANSTVENO-STRUČNA KONFERENCIJA

PROGRAM KONFERENCIJE

ORGANIZATORI:

H R V A T S K O
K A T O L I Č K O
S V E U Ć I L I Š T E
Z A G R E B
U N I V E R S I T A S
S T U D I O R U M
C A T H O L I C A
C R O A T I C A
Z A G R A B I A

IMPRESSUM:

U IME ORGANIZATORA:

doc. dr. sc. Stjepan Šterc, Fakultet hrvatskih studija
doc. dr. sc. Tado Jurić, Hrvatsko katoličko sveučilište

ORGANIZACIJSKI ODBOR:

doc. dr. sc. Stjepan Šterc
doc. dr. sc. Tado Jurić
doc. dr. sc. Monika Komušanac
doc. dr. sc. Wolffy Krašić
dr. sc. Goran Radoš

Tamara Bodor, mag. croat. et mag. comm.

LEKTORICA:

Tamara Bodor, mag. croat. et mag. comm.

GRAFIČKO OBЛИKOVANJE:

Zvonimir Džoić, mag. ing. tech. graph.

O konferenciji

Međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju „Gastarbajterska iseljenička poema - od stvarnosti do romantizma“ organiziraju zajedno Fakultet hrvatskih studija i Hrvatsko katoličko sveučilište.

Hrvatski su iseljenički valovi i stradavanja tijekom cijelog 20. i u dva desetljeća 21. stoljeća u znanstvenom smislu, u odnosu na druga zbivanja tijekom navedenoga razdoblja, bili uglavnom gotovo zaboravlјana tema. Niti je ikad održan znanstveni skup o iseljeničkim posebnostima tzv. „gastarbajterske ere“ šezdesetih godina prošlog stoljeća, niti su stručno-znanstveno rasvijetljene uzročno-posljedične uvjetovanosti siline iseljavanja iz toga vremena na hrvatski gospodarski, prostorni, društveni, demografski i ukupni razvoj.

Tragovi su neospornoga egzodusa vidljivi u cijelom razdoblju koje je slijedilo, njegovim se obilježavanjem i političko-statističkom kategorizacijom pod privremeno iseljavanje, uz podvođenje pod ekonomsku emigraciju, prikrivalo stvarne razloge otvaranja granica tadašnje zajedničke države, a naročito se nastojalo prikriti njegovu političku uvjetovanost. Prošla su vremena prešućivanih demografskih tema pa su nam iskustva, zakonitosti, uvjetovanosti i spoznaje iz hrvatske gastarbajterske priče osobito važna u razumijevanju recentnoga egzodusa iz Hrvatske.

U tu svrhu organizirali smo ovu konferenciju odnosno ciklus konferencija, koja će se periodično ponavljati svake dvije godine te pozvali sve zainteresirane znanstvenike i stručnjake (povjesničare, sociologe, politologe, ekonomiste, filozofe, antropologe itd.) u Republici Hrvatskoj, hrvatskoj dijaspori, kao i znanstvenike i stručnjake iz hrvatskoga susjedstva da nam se priključe.

Paneli:

1. Političke i ekonomske uvjetovanosti iseljavanja
2. Demografski potencijali i gubitci
3. Društvena i politička marginalizacija gastarbajtera
4. Politička emigracija i emigrantski tisak
5. Gastarbajterski romantizam (san o povratku)
6. Umjetnost u egzilu (pisci, pjesnici, književnici u egzilu)
7. Identitetsko bogatstvo dijaspore (uloga hrvatskih katoličkih misija, hrvatskih udruga i dr.)

8. Uloga gastarbjajtera u obrani i oslobođanju Hrvatske
9. Suvremeno iseljavanje
10. On-line paneli

U sklopu konferencije organizirana je i **izložba o gastarbjajterima**. Konferencija ima međunarodni znanstveni odbor i međunarodne suorganizatore, a nakon skupa bit će objavljen zbornik s recenziranim radovima.

Video-prijenos je na YouTube kanalu Fakulteta hrvatskih studija:
<https://www.youtube.com/channel/UCll0fGZdlj-YQGEtaVCFRdw>

Konferencija se održava uz pridržavanje svih epidemioloških preporuka.
Molimo Vas da se pridržavate napomena u prilogu.

Adresa održavanja skupa:
Fakultet hrvatskih studija, Sveučilišni kampus Borongaj,
Borongajska cesta 83d, Zagreb

U ime organizacijskog odbora
doc. dr. sc. Stjepan Šterc, Fakultet hrvatskih studija
doc. dr. sc. Tado Jurić, Hrvatsko katoličko sveučilište

PROGRAM KONFERENCIJE

PONEDJELJAK, 19. 10. 2020.

Uvodna predavanja

10.00 Otvaranje

Voditelj: Davor Trbušić

- Himna Republike Hrvatske
- Pjesma Rijeke tri (Opća opasnost)

Pozdravni govor:

Dekan FHS (prof. dr. sc. Pavo Barišić)

Rektor HKS (prof. dr. sc. Željko Tanjić)

KAS (Holger Haibach)

10.30 – 10.50 doc. dr. sc. Stjepan Šterc

10.50 – 11.10 doc. dr. sc. Tado Jurić

11.10 – 11.30 Rasprava – pitanja iz publike

11.30 – 11.45 *Specijalni vlakovi* (dokumentarni film)

11.45 – 12.15 Stanka (kava i kolači)

NAPOMENA:

Video-prijenos je na YouTube kanalu Fakulteta hrvatskih studija:

<https://www.youtube.com/channel/UCll0fGZdlj-YQGEtaVCFRdw>

Konferencija se održava uz pridržavanje svih epidemioloških preporuka.

Molimo Vas da se pridržavate napomena u prilogu.

PANEL I.

12.30 – 15.15

Voditelji: Iva Buljan, mag. iur. i doc. dr. sc. Tado Jurić

a) Gastarbajterski romantizam (san o povratku)

12.30 – 12.45 Iva Buljan, mag. iur.: *San o povratku umjesto sna o odlasku*

12.45 – 13.00 Izv. prof. dr. sc. Irena Cajner Mraović; Dr. sc. Jelena Pavičić Vukičević; Valentina Pavlović Vinogradac, mag. soc.: *San o povratku u domovinu: istraživanje među hrvatskim gastarbajterima u Njemačkoj*

13.00 – 13.15 Dr. sc. Vera Klopčić: *San o povratku Slovenki iz Egipta*

13.15 – 13.30 doc. dr. sc. Stjepan Šterc: *Gastarbajterski romantizam – vječni san o povratku*

b) Društvena i politička marginalizacija gastarbajtera

13.30 – 13.45 doc. dr. sc. Tado Jurić: *Izborni inženjering na štetu stare i nove hrvatske dijaspore*

13.45 – 14.00 dr. sc. Josip Mihaljević: *Gastarbajteri u očima komunističke vlasti u Hrvatskoj nakon naftnoga šoka 1973. godine*

14.00 – 14.15 Ivan Sklizović, mag. phil: *Utjecaj hrvatskoga iseljeništva na politiku u RH*

14.15 – 14.30 Marija Zelić, mag. soc. et mag. educ. phil.: *Medijska prezentacija fenomena gastarbajtera – analiza sadržaja hrvatskih internetskih portala*

c) Uloga gastarbajtera u obrani i oslobođanju Hrvatske

14.30 – 14.45 Mijo Beljo, mag. educ. hist.; Danijel Jurković, mag. comm., mag. hist. et mag. educ. hist.: *Od „radnika“ do zapovjednika: hrvatski gastarbajteri u obrani Bosne i Hercegovine*

14.45 – 15.00 Josipa Maras Kraljević, prof.: *Akcije i donacije hrvatskoga iseljeništva – prikaz djelovanja u tekstovima Večernjega lista u drugoj polovici 1991. godine*

15.00 – 15.15 Ilija Vučur, prof.: *Srpski izvori o povratku i pogibiji Mire Barešića 1991. godine*

PANEL II.

12.30 – 15.15

Voditelj: doc. dr. sc. Wolffy Krašić

Političke i ekonomске uvjetovanosti iseljavanja

12.30 – 12.45 doc dr. sc. Mario Bara; Vid Kovačić: *Povratak korijenima: iseljenici otoka Suska između otoka i SAD-a*

12.45 – 13.00 dr. sc. Davorka Budimir: *Korupcija i negativna selekcija kao uzrok iseljavanja građana iz Hrvatske nakon ulaska u EU*

13.00 – 13.15 Domagoj Dalbello, mag. psych; Ana Tomašković, univ. bacc. soc.: *Povezanost nacionalnoga identiteta, religioznosti i povjerenja u institucije sa željom mladih za iseljavanjem*

13.15 – 13.30 dr. sc. Darija Hofgräff; Marina Selnik, prof.: *Iseljenički režim socijalističke Jugoslavije 1950. – 1970.*

13.30 – 13.45 dr. sc. Caroline Hornstein Tomić; dr. sc. Carola Burkert: *Labour market participation of Croats in Germany after EU membership*

13.45 – 14.00 Vesna Kljaić, mag. med. techn.; Dubravka Trgovec, prof. soc. paed. et bacc. med. techn.: *Utječu li migracije zdravstvenih radnika na hrvatsko zdravstvo?*

14.00 – 14.15 Lucija Koturić Čabraja, mag. med. techn.: *Odlazak medicinskih sestara iz Republike Hrvatske*

14.15 – 14.30 doc dr. sc. Wollfy Krašić: *Labour migration from the Socialist Republic of Croatia in the first half of the 1960-ies – an economic and sociological or political issue?*

14.30 – 14.45 Želimir Prša, mag. edu. hist. et geogr.: *Prehrambene neprilike kao osnovni preduvjet iseljavanja iz pasivnih krajeva – Lika u Primorsko-krajiškoj oblasti (1924. – 1929.)*

14.45 – 15.00 dr. sc. Vlatka Ružić; Marijan Vinogradac, mag. psych.: *Potisni (push) faktori pri iseljavanju iz Hrvatske: usporedba gastarabajtera i iseljenika u Njemačku nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju*

15.00 – 15.15 izv. prof. dr. sc. Darko Vitek: *Nacionalni smjerovi iseljavanja iz monarchističke Jugoslavije u SAD*

15.30 – 16.00 Stanka

PANEL III.

16.00 – 18.30

Voditelj: dr. sc. Dražen Živić

Demografski potencijali i gubitci

16.00 – 16.15 Lidija Baltin Stojkanović, univ. spec. pol.: *Iseljavanje mladih i vrijednosti u modernom hrvatskom društvu*

16.15 – 16.30 Monika Balija, mag. educ. hist. et geogr.: *Silina suvremenoga iseljavanja iz Republike Hrvatske – pregled domaće i inozemne statistike*

16.30 – 16.45 doc. dr. sc. Ivan Burić: *Pandemija Covid-19 i hrvatski migracijski potencijal 2020./2021.*

16.45 – 17.00 doc. dr. sc. Monika Komušanac: *Demografski izazovi postgastarバterske Hrvatske*

17.00 – 17.15 Grgur Lesar: *Internacionalne migracije*

17.15 – 17.30 izv. prof. dr. sc. Mirko Lukaš; Mihael Puljić, mag. hist.: *Demografski gubitci Virovitičko-podravske županije uvjetovani suvremenim iseljavanjem*

17.30 – 17.45 Ivan Majstorić: *Suvremeni demogeografski razvoj Istočne Hrvatske – ususret Popisu*

17.45 – 18.00 dr. sc. Rebeka Mesarić Žabčić; dr. sc. Nenad Pokos; dr. sc. Dražen Živić: *Vanjska migracija stanovništva Istočne Hrvatske u svjetlu rezultata popisa 1971., 1981. i 1991. godine*

18.00 – 18.15 dr. sc. Nada Rajić: *Obujam i struktura vanjskih migracija iz Hrvatske u drugoj polovici 20. stoljeća s povratnim tokovima*

18.15 – 18.30 doc. dr. sc. Zoran Turza; Monika Bujanović, univ. bacc. soc.: *Pope Francis, Migration and State*

PANEL IV.

16.00 – 18.30

Voditeljica: doc. dr. sc. Marijana Togonal

16.00 – 16.15 Sonja Breljak, dipl. nov.: *Iseljenički život novinara i medija*

16.15 – 16.30 dr. sc. Renata Burai; dr. sc. Goran Radoš: *Bogatstvo identitetskoga sadržaja u udžbenicima za hrvatsko iseljeništvo*

16.30 – 16.45 dr. sc. Rona Bušljeta Kardum; Mara Plaza Leutar, dipl. paed.; Mateja Župančić, mag. croat. et mag. educ. croat.: *Hrvatski nacionalni identitet u kontekstu odgojno-obrazovnoga djelovanja u inozemstvu*

16.45 – 17.00 doc. dr. sc. Tado Jurić; doc. dr. sc. Marijana Togonal; Marko Raić: *Status hrvatskoga jezika kao čimbenika nacionalnoga identiteta među iseljenim Hrvatima u Njemačkoj*

17.00 – 17.15 dr. Sebastian Kießig: *Kroaten seelsorge in Deutschland im Wandel: Pastoraltheologische Hinweise zu den Herausforderungen seit 2017.*

17.15 – 17.30 Anica Krstanović, dipl. oec.; Suzana Smolković, dipl. ing.: *Gastarbeiter u hrvatskim katoličkim misijama u Njemačkoj na primjeru HKM-a Berlin*

17.30 – 17.45 dr. sc. Suzana Peran; Zrinka Planinčić: *Slika hrvatskoga iseljeništva u obiteljskoj reviji „Kana”*

17.45 – 18.00 Klara Špančić, mag. nov.: *Utjecaj hrvatskoga iseljeništva na procese brendiranja Republike Hrvatske*

18.00 – 18.15 prof. dr. sc. Stipan Tadić; izv. prof. dr. sc. Vine Mihaljević: *Institutionalizacija dušobrižništva za Hrvate u Njemačkoj*

18.15 – 18.30 prof. dr. sc. Sanja Vulić; Tamara Bodor, mag. croat. et mag. comm.: *„Vjesnik hrvatskih radnika i iseljenika u Njemačkoj” u službi pastoralna hrvatskih gastarabajtera u Münchenu*

PANEL V.

16.00 – 20.15

Voditelj: dr. sc. Jakov Žižić

a) *Umjetnost u egzilu (pisci, pjesnici, književnici u egzilu)*

16.00 – 16.15 dr. sc. Milan Bošnjak: *Važnost hrvatske književnosti nastale izvan Hrvatske – pogled iz 2020. godine.*

16.15 – 16.30 Anita Juka, mag. iur.: *Jozo Kljaković – slikar, pisac, polemičar*

16.30 – 16.45 Ivona Juka, mag. art.: *Poezija Viktora Vide*

16.45 – 17.00 doc. dr. sc. Josip Miletić: *Domoljubno – religiozna poezija i pjesnička proza Šimuna Šite Čorića*

17.00 – 17.15 dr. sc. Domagoj Novosel: *Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Podgorac” iz Gračana i prva božićna ploča u Jugoslaviji i hrvatskom iseljeništvu*

17.15 – 17.30 Marija Rotim, mag. hist.: *Percepcija iseljenika u hrvatskoj kinematorografiji (1945. – 1990.)*

17.30 – 17.45 izv. prof. dr. sc. Tomislav Zelić: *Crtice hrvatske emigrantske književnosti u Njemačkoj*

b) Politička emigracija i emigrantski tisak

18.00 – 18.15 Bruno Bogović, univ. bacc. hist. et soc.; Monika Jerković, univ. bacc. hist.: *Hrvatski gastarabajteri na stranicama emigrantskoga lista „Poruka slobodne Hrvatske”*

18.15 – 18.30 mr. sc. Mirko Čosić: *Bogdan Radica – hrvatski izvandomovinski politički i kulturni poslanik*

18.30 – 18.45 Darko Marinac: „*Nova Hrvatska*” i hrvatski pravopis „*Londonac*”

18.45 – 19.00 dr. sc. Mislav Rubić: *Iseljenička borba dr. Ante Cilige*

19.00 – 19.45 doc. dr. sc. Vladimir Šumanović; dr. sc. Hrvoje Mandić: *Političko djelovanje Branimira Jelića među hrvatskim gastarabajterima u Njemačkoj u razdoblju Hladnoga rata*

19.45 – 20.00 dr. sc. Ivan Tepeš: *Federacija slobodnih hrvatskih radnika*

20.00 – 20.15 dr. sc. Jakov Žižić: *Demokršćanstvo i Hrvati u egzilu*

Kraj I. dijela

UTORAK, 20. 10. 2020.

PANEL VII.

I. Zoom Meeting 10.00 – 13.00

GASTARBAJTERI – konferencija

Topic: GASTARBAJTERI - konferencija, Zoom Meeting

Join Zoom Meeting

<https://us04web.zoom.us/j/72185882667?pwd=clNDMFVWNUVsSVlNcWJrb-jhWZ094Zz09>

Meeting ID: 721 8588 2667

Passcode: 6JjdCi

On-line panel I.

10.00 – 11.00

Voditeljica: Tamara Bodor, mag. croat et mag. comm.

10.00 – 10.10 Pablo David Arraigada, prof.: *Crossing across the river. Croatians witches' language*

10.10 – 10.20 Stjepan Asić: *The contribution of Croatian émigrés to the formation of Croatian State (Republic of Croatia)*

10.20 – 10.30 dr. sc. Damir Bećirović; mr. sc. Admir Čavalić; mr. sc. Adnan Ferhatbegović; mr. sc. Faruk Hadžić: *The impact of the COVID-19 pandemic on population migration in Bosnia and Herzegovina*

10.30 – 10.40 Andrés Goldstein: *The oil strength: Croatian migration to a single productor country*

10.40 – 10.45 dr. sc. Đurica Pardon: *Bog, njegov narod i njihova zemlja. Biblijski sužanski identitet dijaspore u svjetlu teologije zemlje*

10.45 – 11.00 dr. sc. Nikola Šimunić; dr. sc. Ivo Turk: *Prijeratno iseljavanje iz Gorske Hrvatske (1971. – 1991.) kao čimbenik demografske (ne)otpornosti toga područja: historijsko – demografski uvid*

On-line panel II.

11.00 – 12.00

Voditeljica: doc. dr. sc. Monika Komušanac

10.00 – 10.10 Zlata Berkeš: *Hrvati u Mađarskoj i uloga Hrvatske manjinske samouprave u očuvanju nacionalnoga identiteta*

10.10 – 10.20 prof. dr. sc. Marijana Kresić Vukosav; dr. sc. Branimir Vukosav: *Prostorna i jezična translokalnost identiteta: primjer Hrvata u Hannoveru (Njemačka)*

10.20 – 10.30 prof. dr. sc. Ivan Markešić: *Ramski „Gastarbeiter” (gleda Vozni red čekajući vlak u Nepoznato)*

10.30 – 10.40 dr. sc. Adolf Polegubić: *Hrvatska migracija u Njemačkoj – ranije i danas*

10.40 – 10.50 doc. dr. sc. art. Clara Jasna Tomić Bleibtreu: *Suvremeni hrvatski umjetnici u egzilu u Francuskoj*

10.50 – 11.00 m/Sc. Oliver Zambrano Alemán: *The Croatian diaspora literature in Venezuela*

On-line panel III. – rasprava od 12.00 do 13.00 – svi sudionici

Voditelj: doc. dr. sc. Tado Jurić

Zatvaranje konferencije u 13 sati.

HZJZ

HRVATSKI ZAVOD

ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7

HR-10000 Zagreb

T: +385 1 4863 222

F: +385 1 4863 366

www.hzjz.hr

Zagreb, 27. svibnja 2020.

Verzija 1

Preporuke za sprječavanje zaraze bolešću COVID-19 tijekom održavanja javnih događanja i okupljanja

Sukladno reaktivaciji određenih aktivnosti temeljem Odluke o izmjeni Odluke o nužnim mjerama ograničavanja društvenih okupljanja, rada u trgovini, uslužnih djelatnosti i održavanja sportskih i kulturnih događanja za vrijeme trajanja proglašene epidemije bolesti COVID-19, za organizaciju javnih okupljanja i događanja preporučuje se postupanje sukladno sljedećim preporukama.

1. Opće preporuke

Pojačana osobna higijena. Treba izbjegavati nečistim rukama dodirivati usta, nos, oči i lice.

Fizička udaljenost. Za cijelo vrijeme boravka u svim prostorima, uključujući dolazak i odlazak, preporučuje se održavanje fizičkog razmaka između osoba od 1,5 metra. Pravilo fizičke udaljenosti ne mora se primjenjivati između članova istog kućanstva ili osoba koje su uobičajeno u bliskom kontaktu.

Maske za lice. Preporučuje se korištenje maske za lice ili medicinskih maski u zatvorenim prostorima za osobe koje imaju rizik od razvoja težeg oblika bolesti COVID-19 u slučaju zaraze s novim koronavirusom. Upute za pravilno korištenje maski za lice dostupne su na sljedećoj poveznici:
<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Maske-za-lice-1.pdf>

2. Ograničenje ukupnog broja sudionika

Ograničenje ukupnog broja sudionika. Omogućuje se organiziranje javnih događanja i okupljanja osoba na otvorenim prostorima odnosno u zatvorenim prostorima. Najveći broj osoba koje mogu istovremeno boraviti u zatvorenim i na otvorenim prostorima, uz poštovanje preporučenog fizičkog razmaka od 1,5 metra među posjetiteljima, odnosno raspodjele površine otvorenog odnosno zatvorenog prostora od po 4 m^2 po osobi je prikazan u tablici.

Maksimalni broj osoba koje mogu biti prisutne na javnim okupljanjima ili događanjima

Datum	NAJVEĆI BROJ LJUDI	
	u zatvorenim prostorima	na otvorenim prostorima
od 27. svibnja 2020.	300	500

Maksimalni broj osoba koje mogu biti prisutne na javnim okupljanjima ili događanjima na otvorenim ili u zatvorenim prostorima podložan je promjeni sukladno rezultatima situacijske analize i kontinuirane epidemiološke procjene stanja.